

Risker och konsekvenser om beredskapspolisen används vid kommenderingar

1. Bakgrund

Inom kort ska regeringen fatta beslut om en ny förordning för beredskapspolisen. Idag finns det ca 1000 beredskapspoliser i Sverige. De har fem veckors utbildning och kan med nuvarande förordning kallas in vid särskilt svåra och påfrestande situationer ur ordnings- och säkerhetssynpunkt.

När en beredskapspolis är i tjänst har han samma befogenheter och skyldigheter som en riktig polis. Beredskapspoliser bär polisuniformer som inte går att skilja från riktiga polisuniformer. I praktiken innebär detta att beredskapspolisen utgör en illusion av en synlig polis. I dag är det regeringen som beslutar när beredskapspolisen ska användas och hittills har de inte kallats in särskilt ofta. Senaste gången de användes var vid Stormen Gudrun 2005.

Polisförbundet erfar att Rikspolisstyrelsen från årsskiftet, med den nya förordningen, själva kan komma att fatta beslut om när beredskapspolisen kan användas. Samtidigt kan beredskapspoliser komma att tas i anspråk betydligt oftare än idag.

Polismyndigheterna väntar just nu på ett beslut på den nya förordningen. Ett skäl är att flera polismyndigheter vill kalla in beredskapspoliser i samband med kommenderingar under Sveriges ordförandeskap 2009. Det framkom bland annat av en diskussion bland Polisförbundets huvudskyddsombud den 16 oktober 2008.

I alla förändringsarbeten ska en risk- och konsekvensanalys göras. Polisförbundet vill därför belysa ett antal risker och konsekvenser ur ett arbetsmiljö- och yrkespolitiskt perspektiv om beredskapspolisen tas i anspråk i andra situationer än vid särskilt svåra och påfrestande situationer.

2. Risker och konsekvenser

2.1 Poliser och beredskapspoliser har helt olika utbildningar

Erfarenheterna från EU-kommenderingen i Göteborg 2001 visar att bristen på gemensam utbildning kring ingripande mot folkmassa bidrog till kaoset. Som en direkt följd av EU-kommenderingen startades ett omfattande arbete med att se över och förbättra Polisens arbetsmetoder vid allvarliga ordningsstörningar. Av webbplatsens polisen.se framkommer att drygt 6 000 poliser har utbildats i ”grundläggande bastaktik” och minst 1 200 i ”särskild polistaktik”. Vid dessa utbildningar läggs stor vikt vid kommunikation, konfliktlösning och mental träning.

I beredskapspolisernas femveckorsutbildning ska de lära sig allt ifrån hantering av vapen, OC-spray, sjukvård, trafikdirigering och en rad andra ämnen. Det är uppenbart att beredskapspoliserna inte har samma bas att stå på vilket i sin tur försvårar samarbetet mellan poliser och beredskapspoliser vid en kommendering.

2.2 Vapenhantering

Beredskapspoliserna har tillgång till såväl MP5, Sig Sauer som pepparspray. En stor del av deras korta utbildning fokuseras därför på vapenhantering. På polisutbildningarna tränas studenterna i 2 ½ år för att bli trygga med att hantera vapen. En självklar del av vapenutbildningen är att studenterna lär sig mental förberedelse. Med tanke på beredskapspolisernas korta utbildning är det en omöjlighet att de ska hinna lära sig detta och samtidigt vara trygga i att använda vapen. Det finns därför en potentiell risk i ett eventuella vapenhanterings moment. Att tvingas använda grovt våld är den yttersta utvägen för polisen och kräver därför den långa utbildning som poliser genomgår innan man bedöms kunna fylla de krav som ställs i dessa sammanhang.

2.3 Beredskapspolisens status

När en beredskapspolis är i tjänst har han samma befogenheter och skyldigheter som en riktig polis. Beredskapspoliser bär polisuniformer som inte går att skilja från riktiga polisuniformer. I praktiken innebär detta att beredskapspolisen utgör en illusion av en synlig polis. Medborgarna har inte en chans att avgöra om de möter en polis eller en tillfälligt inkallad särskild beredskapspolis. Något som i sin tur utgör en onödig risk när det gäller rättsäkerhetsaspekten.

2.4 Rekrytering till beredskapspolisen

Studenter som antas till polisutbildningen måste klara flera test för att passera nålsögat. Förutom registerkontroll prövas personernas lämplighet i psykologsamtal och intervjuer. Även blivande beredskapspoliser genomgår en registerkontroll men eftersom de inte går igenom samma lämplighetstester som blivande poliser finns det en risk att mindre lämpliga eller till och med oönskade individer antas till beredskapspolisen. Eftersom beredskapspolisen kan komma att få en roll vid kommenderingar finns det också en potentiell risk att oönskade individer av olika skäl tycker att det vore intressant att söka till beredskapspolisen. Ett mycket starkt skäl kan vara att skaffa sig god kännedom om en kommenderings upplägg avseendes dess svaghet och styrkor.

2.5 Om en beredskapspolis begår ett tjänstefel

När poliser begår tjänstefel hamnar dem i personalansvarsnämnden. Här kan de varnas, få löneavdrag eller till och med bli av med sitt arbete. Denna process är viktig för Polisens

trovärdighet. Om en beredskapspolis begår ett tjänstefel är det oklart hur polisorganisationen kommer att hantera individen. Risken är stor att hela polisens trovärdighet skadas. För i allmänhetens ögon är en person i en polisuniform en polis i dess fulla och hela bemärkelse.

3. Slutsatser

Den ursprungliga tanken var att polisen i händelse av ofred eller krigsliknande skede skulle förstärkas då främst i ett mobiliseringsskede. De flesta övriga arbetsuppgifter som åvilar den särskilda beredskapspolisen går att genomföra utan att bära polisuniform och vapen. Det finns heller ingen anledning för de fem veckors utbildade beredskapspoliserna att ha polisiära befogenheter. Polisiära befogenheter ska vara förknippat med en gedigen utbildning. Delar man ut polisiära befogenheter till personer utan utbildning innebär det en stor risk för rättssäkerheten i Sverige.

Jan Karlsen
Polisförbundets ordförande

Anna Nellberg
Nationellt huvudskyddsombud